

HINDISTON MATBUOTI HAQIDA

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7461214>

Gulnoza NAZRULLAYEVA, TDSHU tayanch doktoranti,
Toshkent, O‘zbekiston. Tel: +99899 828 53 46;

E-mail: gulnoza90@list.ru

Jayrona NOMOZOVA, TDSHU 3-kurs talabasi,
Toshkent, O‘zbekiston. Tel: +998 95007 20 37;

E-mail: jayronanomozova76@gmail.com

Annotatsiya. *Maqolada mustaqillikning dastlabki yillarida Hindistonning yetakchi gazeta-jurnal assotsiatsiyalarining shakllanishi va rivojlanishi jarayonlari, Hindiston matbuotida kapital markazlashuvining xususiyatlari ko‘rib chiqilib, Hindiston media sanoatining hozirgi bosqichdagi o‘rni tahlil qilinadi.*

Kalit so‘zlar: *matbuot, gazeta, jurnal, media, OAV.*

Аннотация. *В статье рассматриваются процессы формирования и развития ведущих газетно-журнальных объединений Индии в первые годы независимости, особенности централизации капитала в индийской прессе, дан анализ положения индийской медиаиндустрии на современном этапе.*

Ключевые слова: *Пресс, газета, журнал, СМИ.*

Abstract. *The article examines the processes of formation and development of the leading newspaper and magazine associations of India in the first years of independence, the features of the centralization of capital in the Indian press, and analyzes the position of the Indian media industry at the present stage.*

Key words: *Press, newspaper, magazine, mass media.*

*Jurnalist erkin bo‘lishi uchun u
axborot tashkilotini boshqarishi va
unga egalik qilishi kerak.*

Arnab Goswami

Asosiy qism: Vaqtli matbuot nashrlari sonining o‘sib borishi bo‘yicha Hindiston duyoda yetakchi o‘rinlardan birini egallaydi. Mamlakat hududida 49 ming 145 nomda gazeta va jurnallar chop etiladi. Chunonchi, o‘tgan asrning oxirgi yillarida ularning soni 46 ming 655 tani tashkil qilgan bo‘lsa, bugunga kelib, qisqa vaqt ichida ular soni 5,34 foizga ko‘paygan. Hindiston matbuoti uchun ko‘p tillilik xos bo‘lib, mamlakat hududidagi matbuot nashrlari 100dan ziyodroq tillarda chop etiladi.

Vaqtli nashrlarning eng ko‘pi – 19.865 tasi hindiy tilida, 7.715 tasi ingliz tilida, 2.848 tasi urdu tilida chiqariladi. Kundalik gazetalar kashmir tilidan tashqari Hindistonning qariyb barcha tillari (dialektlari)da nashr qilinadi. Vaqtli matbuot mamlakatning barcha shtat va hududlarida chiqadi. Kundalik gazetalarni chiqarish bo‘yicha Uttar Pradesh shtati yetakchilik qiladi. XXI asrning dastlabki yillarida hind gazetalarining umumiy adadi 12 milliardni tashkil qilgan [1].

Mamlakatda hozirga qadar OAV orasida matbuot o‘z yetakchiligini qo‘ldan bermay kelmoqda. Matbuot nashrlarining xarakteri turlicha bo‘lib, ular har xil ijtimoiy, milliy, iqtisodiy kompaniyalar bilan bir qatorda aynan matbuot uchun ixtisoslashgan yirik tashkilotlar yordamida ham chiqadi. Jumladan, “Indian Newspaper Society” (INS - “Hind gazetalari jamiyati”) tomonidan mamlakat miqyosida 733 ta matbuot nashri chop etiladi. Ulardan 338 tasi kundalik, 105 tasi haftalik, 56 tasi haftada 2 marotaba, 54 ta oylik nashrlar va yana boshqa turdagi nashrlar. Uning gazetalari orasida eng yirigi va mashhuri “Indian Today” (“Bugungi Hindiston”) 410,055 adadga ega [5,640].

Hindistondagi eng yirik matbuot nashrlariga quyidagilarni kiritish mumkin (adadlar 1996-yil ma’lumoti):

“Molyanan Monashara” - 811.639 nusxa

“Gujarot Samachar” - 680.517 nusxa

“Tayms of India” - 988.676 nusxa

“Sandin” - 537.083 nusxa

“Sandi Tayms” - 1.090.453 nusxa.

“Hindu” - 536.438 nusxa.

“Ananda Bazar Patrike” - 503.604 nusxa [2, 4].

Hindiston qariyb 70 % aholisi savodsiz bo‘lgan mamlakat va bu albatta mamlakatda radio va televideniyaning rolini pasaytirmaydi. Hindistonda 48 tadan ortiq radiostansiyalar mavjud bo‘lib, ular turli mahalliy hududlar sharoitidan kelib chiqib, o‘sha hududlar uchun nisbatan asosiy bo‘lgan 80 dan ortiq dialektida o‘z dasturlarini uzatadi. Umum Hindiston radiosi yangiliklar, turli mavzudagi suhbatlar, qishloq aholisi uchun maxsus

eshittirishlar, munozaralar, musiqiy, adabiy hamda bolalarga bagʻishlangan eshittirish dasturlari bilan mamlakatda mashhur. Kalkutta, Bombay, Madras va Dehli kabi markaziy shaharlarda bir qator tijoriy radiokanallar ham faoliyat koʻrsatishadi. Ular dasturlarining asosini reklamalar hamda xorijiy auditoriyaga moʻljallangan dasturlar muhim oʻrin egallaydi [3].

Hindistonda ilk telestansiya 1959-yilning 15-sentyabrida ochilgan. 1960-70 yillarda Dehli va Bombayda, 1974-yilga kelib Madras, Kalkutta va Kanpurda telemarkazlar birin-ketin ishga tushdi. Televideniye nodavlat tashkilot maqomini ola boshladi. 1976-yilning aprelidan davlat televideniyesi umumhindiston radiosidan ajralib chiqdi va “Durdarshan” deb nomlana boshladi.

Soʻnggi yillarda mamlakatdagi mavjud ommaviy savodsizlikni kamaytirish va bu yoʻlda yuzaga kelishi mumkin boʻlgan axborot taqchilligining oldini olish maqsadida 1980-90 yillarda televideniye sohasida jiddiy ijobiy oʻzgarishlarni amalga oshirishga erishildi. Mazkur oʻzgarishlar televideniye sohasiga davlat mablagʻi bilan birga xususiy sarmoyalarni jalb etishni yoʻlga qoʻyish va provard natijada yangi texnik-texnologiya va kadrlar malakasini oshirish masalalarining oson

hal boʻlgani bilan izohlanadi [4].

Hindiston televideniyesi faoliyati va dasturlarini mamlakat boʻylab tez tarqalishiga bir qator jiddiy toʻsiqlar mavjud. Bulardan biri aqolining qariyb 70 foizi qishloq joylarida yashaydi va koʻpchilik qishloqlar elektrlashtirilmagan yoki elektr taʼminoti borasida qali ham jiddiy kamchiliklar bartaraf etilmagan.

Hozirgi vaqtda Hindiston televideniyeidagi dasturlarning uchdan bir qismi dam olish, 20-25 %i maʼrifiy, 20 %i axborot va qolgani ijtimoiy va boshqa jiddiy masalalarga bagʻishlangan [6].

HINDISTON GAZETALARI VA ULARNING ASOSCHILARI

Hindistonning ilk gazetolari	
Gazeta nomi	Asoschisi

Bengal Gazette	J.K.Hickey
Kesari	B.G.Tilak
Maratha	B.G.Tilak
Sudharak	G.K.Gokhale
Amrita Bazar Patrika	Sisir Kumar Ghosh and Motilal Ghosh
Vande Mataram	Aurobindo Ghosh
Native Opinion	V.N.Mandalik
Kavivachan Sudha	Bhartendu Harishchandra
Gujarotdagi ilk gazetalar	
Rast Goftar	Dadabhai Naoroji
New India (Weekly)	Bipin Chandra Pal
Statesman	Robert Knight
Hindu	Vir Raghavacharya and G.S.Aiyar
Sandhya	B.B.Upadhyaya
Vichar	Lahiri Krishnashastry Chiplunkar
Hindu Patriot	Girish Chandra Ghosh
Som Prakash	Ishwar Chandra Vidyasagar
Jugantar Patrika (Bengali)	Bhupendranath Datta, Barinder Kumar Ghosh, Abhinash Bhattacharya

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Вестн. Моск. Ун-та. Сер. 10. Журналистика. 2006. №5
2. Vidura, New Delhi. 2005. N 3. P. 4
3. The Hindu, New Delhi. 2005. 9 June.
4. The Hindu. 2005. 22 Aug.; The Asian Age, New Delhi. 2005. 24 Sept.
5. India 2004, New Delhi. P. 532; India 2005. P. 540-542; India 2006. P. 640.
6. History of journalism in India. *School of Distance Education*. New Delhi. 2011.
7. Fatxutdinova, I. A. (2021). TARJIMADA EKVIVALENTLIKNING MULOQOT MAQSADINI IFODALASH VOSITALARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(Special Issue 2), 140-149.

-
8. Khodjaeva, N. (2019). SEMANTICS OF KINSHIP TERMS AS A FORM OF ADDRESS IN UZBEK TRANSLATIONS OF PREMCHAND. *Theoretical & Applied Science*, (8), 107-110.
 9. KHODJAEVA, N. B. (2021). PREMCHAND'S VARDAAN IN UZBEKISTAN: TRANSLATION ISSUES OF SOME CULTURAL SPECIFIC WORDS. *THEORETICAL & APPLIED SCIENCE* Учредители: Теоретическая и прикладная наука, (12), 374-377.
 10. KHODJAEVA, N. The Development of Indian Literature in Uzbekistan: Historiography of Translation. *History of Translation in India*, 431.
 11. Ходжаева, Н., & Губаева, Х. (2020). ISSUES ON TRANSLATION OF CHARACTER SPEECH (ON THE EXAMPLE OF KOREAN-UZBEK LITERATURE). *МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА*, 3(4).
 12. Khodjayeva, N. (2021). The issues of stylistics on translation of historical costumes. *ASIAN JOURNAL OF MULTIDIMENSIONAL RESEARCH*, 10(4), 534-543.